



Bruxelles, 27.11.2013
COM(2013) 821 final

2013/0407 (COD)

Propunere de

DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI

privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale

{SWD(2013) 478 final}

{SWD(2013) 479 final}

{SWD(2013) 500 final}

EXPUNERE DE MOTIVE

1. CONTEXTUL PROPUNERII

1.1. INTRODUCERE

1. Prezenta propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului are ca scop consolidarea anumitor aspecte referitoare la dreptul persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale pe întreg teritoriul Uniunii Europene de a beneficia de prezumția de nevinovăție până la dovedirea vinovăției prin hotărâre definitivă, precum și consolidarea dreptului de a fi prezent la propriul proces.
2. În conformitate cu articolul 82 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („TFUE”), recunoașterea reciprocă ar trebui să reprezinte piatra de temelie a cooperării judiciare. Cu alte cuvinte, deciziile judiciare ar trebui să fie considerate echivalente indiferent de statul membru în care au fost luate și, prin urmare, ar trebui să fie executorii în orice loc din UE. Cooperarea judiciară trebuie să se întemeieze pe principiul încrederii reciproce între sisteme judiciare diferite, iar percepția potrivit căreia drepturile persoanelor suspectate sau acuzate nu sunt respectate întotdeauna are un efect negativ disproporționat asupra încrederii reciproce și, pe cale de consecință, asupra cooperării judiciare.
3. În acest context, Programul de la Stockholm¹ a pus un accent deosebit pe consolidarea drepturilor persoanelor în cadrul procedurilor penale. La punctul 2.4, Consiliul European a invitat Comisia să înainteze o serie de propuneri care să prezinte o abordare etapizată a inițiativei de consolidare a drepturilor persoanelor suspectate sau acuzate prin instituirea unor standarde comune minime privind dreptul la un proces echitabil.
4. Au fost deja adoptate trei măsuri: Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale², Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale³ și Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare pe perioada privării de libertate⁴. Măsurile referitoare la protecția persoanelor vulnerabile suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale sunt prezentate în același pachet care include și inițiativa de față, împreună cu o directivă privind acordarea de asistență judiciară provizorie persoanelor suspectate sau acuzate private de libertate și de asistență judiciară în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare.
5. În plus, la 14 iunie 2011 Comisia a publicat Cartea verde privind aplicarea legislației UE referitoare la detenție în cadrul justiției penale, cu scopul de a reflecta asupra modalităților de consolidare a încrederii reciproce și a aplicării principiului

¹ JO C 115, 4.5.2010, p. 1.

² JO L 280, 26.10.2010, p. 1.

³ JO L 142, 1.6.2012, p. 1.

⁴ JO L 294, 6.11.2013, p. 1.

recunoașterii reciproce în domeniul detenției, în conformitate cu sfera de competență a UE și în limitele acesteia.

6. Scopul întregii agende a Comisiei în ceea ce privește drepturile procedurale este acela de a asigura respectarea dreptului la un proces echitabil în Uniunea Europeană. Principiul prezumției de nevinovăție, împreună cu drepturile conexe, contribuie la asigurarea dreptului la un proces echitabil. Diversele drepturi ale persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, instituite în ultimii ani prin directivele UE menționate – cum ar fi dreptul la interpretare și traducere, dreptul la informare și dreptul de a avea acces la un avocat – nu constituie obiective în sine. Ele au un scop mai larg și reprezintă, mai degrabă, instrumente cu ajutorul cărora se poate materializa principiul dreptului la un proces echitabil. Prezumpția de nevinovăție și drepturile conexe acesteia contribuie la îndeplinirea acestui scop. În cazul unei încălcări persistente a prezumției de nevinovăție în statele membre, obiectivele agendei privind drepturile procedurale nu ar putea fi atinse în totalitate.
7. Din acest motiv, în Programul de la Stockholm, Consiliul European a invitat în mod expres Comisia să abordeze chestiunea prezumției de nevinovăție.
8. Comisia a examinat cu atenție această chestiune în evaluarea impactului pe care a efectuat-o și a concluzionat că este necesar să se ia măsuri cu privire la anumite aspecte legate de prezumpția de nevinovăție, în vederea consolidării acestui drept fundamental. Obiectivele generale ale măsurilor deja adoptate cu privire la drepturile procedurale în cadrul procedurilor penale, inclusiv instrumentul-cheie al acestora, și anume Directiva privind dreptul de a avea acces la un avocat, impun în continuare garantarea unui anumit nivel minim de protecție a principiului prezumției de nevinovăție în toate statele membre ale UE.
9. Propunerea de față se întemeiază pe articolul 82 alineatul (2) din TFUE, care prevede următoarele: „[În măsura în care este necesar pentru a facilita recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, precum și cooperarea polițienească și judiciară în materie penală cu dimensiune transfrontalieră, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin directive în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot stabili norme minime. Aceste norme minime iau în considerare diferențele existente între tradițiile juridice și sistemele de drept ale statelor membre.

Acestea se referă la:

(a) admisibilitatea reciprocă a probelor între statele membre;

(b) drepturile persoanelor în procedura penală;

(c) drepturile victimelor criminalității;

(d) [...].”

10. Propunerea de față va contribui, de asemenea, la consolidarea garanțiilor juridice de protecție a persoanelor implicate în procedurile desfășurate de Parchetul European. În propunerea de regulament al Consiliului prezentată recent⁵ se clarifică faptul că persoana suspectată are toate drepturile acordate de legislația UE, precum și alte drepturi ce rezultă direct din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene („carta”), care urmează să se aplice în conformitate cu dreptul național aplicabil, și se face referire explicită la dreptul la prezumpția de nevinovăție. Prin introducerea unor

⁵ Propunere de regulament al Consiliului de instituire a Parchetului European, COM(2013) 534 final, 17.7.2013.

standarde consolidate cu privire la prezumția de nevinovăție în propunerea de față, se consolidează și garanțiile procedurale care se aplică la nivelul Parchetului European.

11. Articolul 6 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană („TUE”) prevede că drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”) și astfel cum rezultă din tradițiile constituționale comune statelor membre, constituie principii generale ale dreptului Uniunii. Articolul 6 alineatul (1) din TUE prevede că Uniunea Europeană recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor TFUE și TUE. Carta se adresează instituțiilor UE și statelor membre în procesul de punere în aplicare a dreptului UE, de exemplu în domeniul cooperării judiciare în materie penală în Uniunea Europeană.
12. Articolul 47 din cartă prevede dreptul la un proces echitabil. Articolul 48 garantează dreptul la prezumția de nevinovăție și are același înțeles și același domeniu de aplicare ca dreptul garantat prin articolul 6 alineatul (2) din convenție⁶. Articolul 6 alineatul (2) din convenție prevede că orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită. Articolul 11 alineatul (1) din Declarația Universală a Drepturilor Omului consacră același principiu și are aceeași formulare. De asemenea, articolul 14 alineatul (2) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice („PIDCP”)⁷ conține o dispoziție foarte asemănătoare.
13. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a clarificat domeniul de aplicare al articolului 6 din convenție. Curtea a susținut în mod repetat că acesta se aplică și etapei care precede procesul penal⁸, precum și că persoanele suspectate sau acuzate se bucură de drepturile prevăzute la articolul 6 din convenție în etapele inițiale ale interogatoriilor efectuate de poliție⁹. De asemenea, curtea a hotărât că aceste garanții trebuie să se aplice martorilor ori de câte ori aceștia sunt, în realitate, suspectați de săvârșirea unei infracțiuni, deoarece calitatea oficială a persoanei nu este importantă¹⁰.
14. Principiul prezumției de nevinovăție a evoluat de-a lungul anilor. CEDO a susținut că articolul 6 alineatul (2) din convenție cuprinde trei cerințe principale¹¹: dreptul de a nu fi prezentat în mod public ca fiind condamnat de autoritățile publice înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive¹², faptul că sarcina probei îi revine acuzării, iar orice îndoială rezonabilă privind vinovăția ar trebui să fie în beneficiul acuzatului, precum și dreptul acuzatului de a fi informat cu privire la acuzație. CEDO recunoaște, de asemenea, existența unei legături clare între prezumția de nevinovăție și alte drepturi aferente unui proces echitabil, în sensul că încălcarea drepturilor respective periclitează inevitabil și prezumția de nevinovăție: dreptul de a nu se

⁶ JO C 303, 14.12.2007, p. 30. Explicații cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

⁷ 999 U.N.T.S. 171. PIDCP este o convenție internațională referitoare la drepturile civile și politice, deschisă spre semnare prin rezoluția Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite din 16 decembrie 1966, care a fost ratificată de toate statele membre ale UE și care este, prin urmare, obligatorie pentru toate aceste state în cadrul dreptului internațional.

⁸ Cauza Salduz/Turcia (hotărârea din 27.11.2008, cererea nr. 36391/02, punctul 50).

⁹ Idem, punctul 52.

¹⁰ Cauza Brusco/Franța (hotărârea din 14.10.2010, cererea nr. 1466/07, punctul 47).

¹¹ Cauza Barberà, Messegué și Jabardo/Spania (hotărârea din 6.12.1988, cererile nr. 10588/83, 10589/83 și 10590/83). A se vedea, de asemenea, cauza Allenet de Ribemont/Franța (hotărârea din 10.2.1995, cererea nr. 15175/89).

¹² Cauza Minelli/Elveția (hotărârea din 25.3.1983, cererea nr. 8660/79).

autoincrimina, dreptul de a nu coopera și dreptul de a păstra tăcerea¹³, precum și dreptul la libertate (și dreptul de a nu fi plasat în arestare preventivă)¹⁴.

15. Dreptul de a fi prezent la proces este un drept la apărare esențial. Dreptul acuzatului de a se prezenta la proces în persoană face parte din dreptul la un proces echitabil prevăzut la articolul 6 din convenție, astfel cum a fost interpretat de către CEDO¹⁵. Prin urmare, consolidarea acestui drept va contribui la consolidarea dreptului la un proces echitabil.
16. Dreptul de a fi informat cu privire la acuzație este prevăzut de Directiva 2012/13/UE privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale și, prin urmare, nu este reglementat de prezenta directivă. Arestarea preventivă face obiectul unor inițiative separate¹⁶, așadar nu este abordată în prezenta directivă. Toate celelalte aspecte menționate ale principiului prezumției de nevinovăție sau care au legătură cu acesta sunt abordate în prezenta propunere.
17. Prezenta directivă prevede cerințele minime la nivelul UE privind anumite aspecte ale dreptului persoanelor suspectate sau acuzate la prezumția de nevinovăție, în conformitate cu Programul de la Stockholm și cu jurisprudența CEDO. Astfel este promovată aplicarea cartei și în special a articolelor 6, 47 și 48 ale acesteia, prin întemeierea pe articolul 6 din convenție astfel cum a fost interpretat de către CEDO.

1.2. REZULTATELE CONSULTĂRILOR CU PĂRȚILE INTERESATE ȘI EVALUAREA IMPACTULUI

18. Părțile interesate au fost consultate în mai multe rânduri.
19. În 2006, Comisia a publicat o carte verde¹⁷ cu privire la prezumția de nevinovăție. În cadrul consultării respective au oferit răspunsuri 11 state membre, iar experții și practicienii independenți au profitat de ocazie pentru a sublinia o anumită erodare a principiului prezumției de nevinovăție și pentru a evidenția, în special în ceea ce privește investigațiile care implică cetățeni străini sau nerezidenți, faptul că principiul „prezumției de vinovăție” pare a fi din ce în ce mai tolerat în sistemele naționale.
20. Comisia a avut, de asemenea, contacte cu principalele părți interesate și a beneficiat de consultările referitoare la celelalte inițiative incluse în acest pachet.
21. În cadrul reuniunii din 23 ianuarie 2013 a Grupului de experți privind politica UE în materie penală, Comisia a luat cunoștință de punctele de vedere exprimate în legătură cu acest subiect de reprezentanți ai mediului academic, practicieni, judecători, avocați ai apărării și procurori.

¹³ Cauzele Funke/Franța (hotărârea din 25.2.1993, cererea nr. 10828/84), Murray/UK (hotărârea din 8.2.1996, cererea nr. 18731), Saunders/UK (hotărârea din 17.12.1996, cererea nr. 19187/91).

¹⁴ Cu excepția cazului în care interesul public justifică o derogare de la principiul dreptului la libertate - a se vedea cauza Kudla/Polonia (hotărârea din 26.10.2010, cererea nr. 30210/96).

¹⁵ Cauza Colozza/Italia (hotărârea din 12.2.1985, cererea nr. 9024/80).

¹⁶ COM(2011) 327 final, 14.6.2011. Subiectele abordate în cartea verde au fost arestarea preventivă și recunoașterea reciprocă a deciziilor privind privarea de libertate sau nu. Comisia a primit 81 de răspunsuri de la statele membre, societatea civilă și ONG-uri. Rezumatul răspunsurilor a fost publicat pe site-ul Comisiei. http://ec.europa.eu/justice/newsroom/criminal/opinion/110614_en.htm. A se vedea, de asemenea, Decizia-cadru 2009/829/JAI a Consiliului din 23 octombrie 2009 privind aplicarea, între statele membre ale Uniunii Europene, a principiului recunoașterii reciproce în materia deciziilor privind măsurile de supraveghere judiciară ca alternativă la arestarea preventivă (JO L 294, 11.11.2009, p. 20).

¹⁷ COM(2006) 174 final, 26.4.2006.

22. De asemenea, la 19 februarie 2013 a avut loc o reuniune cu reprezentanți ai Ministerelor Justiției din statele membre și din Croația, având ca temă explicită problema prezumției de nevinovăție.
23. În plus, în cadrul studiului efectuat în vederea pregătirii evaluării impactului care însoțește această propunere, la 27 februarie 2013 s-a lansat un sondaj online care a fost publicat pe site-ul DG Justiție și pe site-ul RJE. Principalele părți interesate au fost informate cu privire la acest sondaj prin e-mail, primindu-se peste 100 de răspunsuri. Sondajul a pus accentul nu doar pe situația juridică legată de protecția dreptului la prezumția de nevinovăție în statele membre, ci și, în primul rând, pe funcționarea acestuia în practică. Concluziile acestui sondaj au fost incluse în anexa III la evaluarea impactului care însoțește prezenta propunere. Evaluarea impactului este disponibilă la adresa [<http://ec.europa.eu/governance>]. Aceasta a arătat că nivelul garanțiilor prevăzute în legislația statelor membre este, în general, acceptabil și că nu par a exista niciun fel de probleme sistemice în acest domeniu. Cu toate acestea, există unele aspecte în legătură cu care garanțiile juridice ar trebui să fie îmbunătățite. În plus, pe teritoriul UE au loc, în continuare, prea multe încălcări ale prezumției de nevinovăție.

2. ELEMENTELE JURIDICE ALE PROPUNERII

2.1. DISPOZIȚII SPECIFICE

Articolul 1 – Obiect

24. Directiva are ca obiect stabilirea unor norme minime privind anumite aspecte ale dreptului persoanelor suspectate sau acuzate la prezumția de nevinovăție până în momentul stabilirii vinovăției prin hotărâre definitivă. Prezenta directivă vizează următoarele drepturi: dreptul de a nu fi prezentat ca vinovat de către autoritățile publice înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive, faptul că sarcina probei îi revine acuzării, iar orice îndoială rezonabilă privind vinovăția ar trebui să fie în beneficiul acuzatului, dreptul de a nu se autoincrimina, dreptul de a nu coopera și dreptul de a păstra tăcerea. Dreptul de a fi prezent la propriul proces este, de asemenea, reglementat prin prezenta directivă.

Articolul 2 – Domeniu de aplicare

25. Directiva se aplică persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale încă de la începutul acestora, inclusiv înainte ca persoanele suspectate să fie informate de către autoritățile competente cu privire la faptul că sunt suspectate sau acuzate de săvârșirea unei infracțiuni. Directiva se aplică până la încheierea procedurilor penale, adică până la pronunțarea unei hotărâri definitive.
26. Dreptul la prezumția de nevinovăție reunește diferite nevoi și grade de protecție referitoare la persoanele fizice și juridice, astfel cum sunt recunoscute în jurisprudența Curții de Justiție privind dreptul de a nu se autoincrimina¹⁸. Prezenta directivă ține seama de aceste diferențe și, prin urmare, se aplică numai persoanelor fizice.
27. Protejarea dreptului persoanelor juridice la prezumția de nevinovăție este, totuși, asigurată prin măsurile de protecție existente în legislația națională și a Uniunii,

¹⁸ A se vedea, printre altele, cauza C-301/04 P, Comisia/SGL Carbon, Rec., 2006, p. I-5915; cauza T-112/98, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, Rec., 2001, p. II-732.

astfel cum este interpretată de instanțele naționale și de Curtea de Justiție, precum și de convenție, astfel cum este interpretată de către CEDO.

28. Prin urmare, se păstrează și se respectă abordarea etapizată a intervenției dreptului Uniunii, în special în domeniul drepturilor persoanelor fizice în cadrul procedurilor penale. Inițiativele viitoare din acest domeniu vor fi analizate în funcție de evoluția legislațiilor și a jurisprudențelor naționale.

Articolul 3 – Presumția de nevinovăție

29. Această dispoziție reglementează dreptul la prezumția de nevinovăție.

Articolul 4 – Referirile publice la vinovăție înainte de condamnare

30. Unul dintre aspectele esențiale ale principiului prezumției de nevinovăție, stabilit de către CEDO, constă în faptul că o instanță sau un funcționar public nu poate să prezinte persoanele suspectate sau acuzate ca fiind vinovate de săvârșirea unei infracțiuni dacă acestea nu au fost judecate și condamnate pentru infracțiunea respectivă printr-o hotărâre definitivă¹⁹. În plus, acest principiu ar trebui să se aplice, conform jurisprudenței CEDO, tuturor autorităților publice²⁰. Ambele situații ar putea încuraja publicul să considere că respectiva persoană este vinovată și ar putea influența aprecierea faptelor de către autoritatea judiciară.
31. Acest principiu ar trebui să nu aducă atingere posibilității de a publica, conform dreptului național, deciziile de impunere de sancțiuni în urma procedurilor administrative.

Articolul 5 – Obligații privind sarcina probei și nivelul probatoriu

32. Presumția de nevinovăție pleacă de la premisa că sarcina probei revine acuzării, iar orice îndoială cu privire la vinovăție ar trebui să fie în beneficiul persoanelor suspectate sau acuzate (*in dubio pro reo*). Consecința acestui fapt este aceea că hotărârea instanței trebuie să se întemeieze pe probe astfel cum îi sunt prezentate, și nu pe simple acuzații sau presupuneri. Acest lucru nu aduce atingere independenței autorității judiciare atunci când evaluează vinovăția persoanei suspectate sau acuzate. În plus, CEDO a recunoscut că în anumite situații specifice și limitate, sarcina probei poate fi transferată apărării. Prezentul articol reflectă principiul CEDO²¹, considerat a reprezenta echilibrul just între interesul public (obligațiile acuzării) și dreptul la apărare. Prezenta directivă nu aduce atingere posibilității apărării de a înainta probe în conformitate cu normele naționale aplicabile.

Articolul 6 și articolul 7 – Dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera, dreptul de a păstra tăcerea

33. Aceste două articole instituie dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera și dreptul de păstra tăcerea. Dreptul unei persoane de a nu fi constrânsă să depună mărturie împotriva sa însăși, de a nu-și mărturisi vinovăția și de a nu coopera, precum și dreptul de a păstra tăcerea, reprezintă standarde internaționale general recunoscute care constituie însăși esența conceptului de proces echitabil prevăzut la articolul 6 din convenție²². Rațiunea lor rezidă, printre altele, în protejarea acuzatului

¹⁹ A se vedea cauza Minelli/Elveția.

²⁰ A se vedea cauza Allet de Ribemont/Franța.

²¹ A se vedea, printre altele, cauzele CEDO Salabiaku/Franța (hotărârea din 7.10.1988, cererea nr. 10519/83), Barberà, Messegué și Jabardo/Spania și Telfner/Austria (hotărârea din 20.3.2001, cererea nr. 33501/96).

²² A se vedea, printre altele, cauzele CEDO Funke/Franța, Murray/Marea Britanie, Saunders/Marea Britanie, Heaney și McGuinness/Irlanda (hotărârea din 21.12.2000, cererea nr. 34720/97) și Jalloh/Germania (hotărârea din 11.7.2006, cererea nr. 54810/00).

de constrângerile necorespunzătoare din partea autorităților, contribuind astfel la evitarea erorilor judiciare și la atingerea obiectivelor articolului 6 din convenție. „Gradul de constrângere” exercitat asupra persoanelor suspectate sau acuzate pentru a le obliga să furnizeze informații referitoare la acuzațiile care li se aduc nu poate anihila, nici măcar din motive de securitate și ordine publică, esența dreptului lor de a nu se autoincrimina și de a păstra tăcerea²³. Articolul 3 din convenție, privind interzicerea torturii, astfel cum a fost interpretat de către CEDO, ar trebui respectat în orice situație.

34. Dreptul de a nu se autoincrimina vizează în principal respectarea voinței persoanelor suspectate sau acuzate de a păstra tăcerea și presupune, în special, faptul că într-o cauză penală acuzarea caută să dovedească vinovăția persoanelor suspectate sau acuzate fără a recurge la probe obținute prin metode de coerciție sau oprinare, cu încălcarea voinței persoanelor suspectate sau acuzate. În plus, domeniul de aplicare al dreptului nu se limitează la situațiile în care persoanele acuzate au fost constrânse sau în care voința lor a fost suprimată în mod direct într-un anumit fel²⁴. În acest sens, potrivit CEDO, dreptul în cauză este strâns legat de prezumția de nevinovăție prevăzută la articolul 6 alineatul (2) din convenție.
35. Persoanele suspectate sau acuzate ar trebui să fie informate cu promptitudine cu privire la dreptul lor de a păstra tăcerea în conformitate cu Directiva 2012/13/UE. Aceste informații ar trebui să se refere, de asemenea, la conținutul dreptului de a păstra tăcerea, precum și la consecințele pe care le au renunțarea la acest drept și invocarea acestuia.
36. Ar trebui excluse orice deducții bazate pe faptul că persoanele suspectate sau acuzate își exercită aceste drepturi. Dacă persoanele suspectate sau acuzate s-ar teme că lipsa de cooperare sau tăcerea vor fi utilizate ulterior împotriva lor în cadrul procedurii penale, dreptul s-ar dovedi pur și simplu iluzoriu. Numai în acest mod se poate asigura exercitarea efectivă a acestor drepturi de către persoanele suspectate sau acuzate, fără teama că exercitarea acestora va putea fi utilizată împotriva lor într-o etapă ulterioară. Prin urmare, directiva prevede și o măsură reparatorie specifică și imediată, potrivit căreia utilizarea oricărei probe obținute cu încălcarea acestor drepturi este interzisă, cu excepția situațiilor excepționale în care utilizarea acestui gen de probe nu aduce atingere corectitudinii de ansamblu a procedurii²⁵.
37. Interzicerea oricăror deducții în urma exercitării acestor drepturi și a utilizării faptului că s-au exercitat aceste drepturi împotriva persoanelor suspectate sau acuzate într-o etapă ulterioară a procedurii penale nu ar trebui să împiedice statele membre să țină seama de orice atitudine cooperantă în momentul luării unei decizii privind impunerea unei sancțiuni concrete.

Articolul 8 și articolul 9 – Dreptul de a fi prezent la propriul proces

38. În cazul în care o persoană nu este prezentă la proces, este în joc dreptul acesteia la apărare. În acest caz, acuzatul nu are nici posibilitatea de a prezenta instanței propria versiune asupra faptelor, nici capacitatea de a înainta probe relevante. Prin urmare, acuzatul poate fi declarat vinovat fără să fi avut ocazia de a ataca motivele condamnării sale.

²³ A se vedea cauza Heaney și McGuinness/Irlanda, punctele 55 și 58.

²⁴ A se vedea cauza Allan/Marea Britanie (hotărârea din 5.11.1992, cererea nr. 48539/99, punctul 50).

²⁵ A se vedea cauza Allan/Marea Britanie, punctul 42.

39. Dreptul de a fi prezent la proces sau posibilitatea ca o persoană să renunțe la acest drept după ce a luat cunoștință de existența lui este indispensabil pentru exercitarea dreptului la apărare.
40. Articolul 8 prevede că statele membre trebuie să se asigure că dreptul de a fi prezent se aplică oricărui proces având ca obiectiv evaluarea vinovăției acuzatului (atât în cazul deciziilor de condamnare, cât și în cazul celor de achitare). Prezența persoanelor suspectate sau acuzate la acest punct în cadrul procedurii penale este extrem de importantă, având în vedere consecințele pe care le poate avea momentul respectiv.
41. Articolul 8 prevede dreptul, consacrat prin convenție, al unei persoane acuzate de a fi prezentă la proces și, de asemenea, instituie o serie de excepții concrete de la acest drept, în conformitate cu carta, cu convenția și cu dreptul UE²⁶. Sub rezerva îndeplinirii condițiilor prevăzute la articolul 8, nimic nu împiedică statele membre să utilizeze „proceduri simplificate” pentru infracțiunile minore cele mai frecvente. Articolul 9 prevede existența unor măsuri reparatorii (astfel cum au fost instituite de CEDO) pentru situațiile în care dreptul de a fi prezent la proces nu a fost respectat, și anume obligația de a asigura rejudicarea procesului²⁷.

Articolul 10 – Măsuri reparatorii

42. CEDO a susținut în mod constant că cea mai adecvată formă de reparație în cazul unei încălcări a dreptului la un proces echitabil prevăzut la articolul 6 alineatul (2) din convenție constă în readucerea, în măsura posibilităților, a persoanelor suspectate sau acuzate în situația în care s-ar fi aflat dacă drepturile lor nu ar fi fost încălcate²⁸.

Articolul 11 – Colectarea datelor

43. Pentru a monitoriza și a evalua eficacitatea și eficiența prezentei directive, este necesar ca statele membre să colecteze date referitoare la exercitarea drepturilor prevăzute în prezenta directivă. Printre datele relevante se numără datele înregistrate de către autoritățile judiciare și de cele de asigurare a respectării legii referitoare la măsurile reparatorii ce se aplică ori de câte ori s-a produs o încălcare a prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces.

Articolul 12 – Clauză de menținere a nivelului de protecție

44. Scopul acestui articol este să asigure că stabilirea de standarde comune minime în conformitate cu prezenta directivă nu are ca efect scăderea nivelului standardelor în anumite state membre și că standardele prevăzute în cartă și în convenție sunt menținute. Întrucât directiva prevede norme minime, în conformitate cu articolul 82 din TFUE, statele membre au libertatea de a stabili standarde mai ridicate decât cele prevăzute de directivă.

Articolul 13 – Transpunere

45. Acest articol impune statelor membre obligația de a pune în aplicare directiva până la xx/xx/201x și de a transmite Comisiei, până la aceeași dată, textul dispozițiilor de transpunere a directivei în legislația națională. Având în vedere simplitatea măsurilor

²⁶ A se vedea Decizia-cadru nr. 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO L 81, 27.3.2009, p. 24).

²⁷ Cauza Colozza/Italia.

²⁸ A se vedea cauzele Teteriny/Rusia (hotărârea din 30.6.2005, cererea nr. 11931/03, punctul 56), Jeličić/Bosnia și Herțegovina (hotărârea din 31.10.2006, cererea nr. 41183/02, punctul 53), Mehmet și Suna Yiğit/Turcia (hotărârea din 17.7.2007, cererea nr. 52658/99, punctul 47) și Salduz/Turcia, punctul 72.

de transpunere care urmează să fie puse în aplicare, Comisia nu solicită documente explicative în vederea îndeplinirii atribuției sale de supraveghere a transpunerii directivei. Măsurile individuale de transpunere care vor fi notificate ar trebui să fie suficient de clare prin ele însele.

Articolul 14 – Intrarea în vigoare

46. Acest articol prevede că directiva va intra în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

2.2. PRINCIPIUL SUBSIDIARITĂȚII

47. Există variații semnificative între legislațiile statelor membre în ceea ce privește dreptul la prezumția de nevinovăție și aspectele sale. Din jurisprudența CEDO reiese că apar în mod constant situații de încălcare a prezumției de nevinovăție și a drepturilor conexe la un proces echitabil. Acest fapt conduce la lipsa încrederii reciproce între autoritățile judiciare ale diferitelor state membre ale UE. Drept urmare, autoritățile judiciare manifestă rețineri de a coopera unele cu altele. Evaluarea impactului anexată la prezenta propunere demonstrează că CEDO singură nu asigură protecția deplină a prezumției de nevinovăție: unele aspecte ale prezumției de nevinovăție nu au fost luate în considerare în ultima vreme de către CEDO sau nu au fost analizate suficient, iar procedura de sesizare a CEDO intervine numai *ex post*, după epuizarea tuturor căilor de atac interne. Această directivă va veni în completarea garanțiilor CEDO și va asigura protecția prezumției de nevinovăție încă de la începutul procedurilor penale, inclusiv posibilitatea recurgerii la mecanismele de reparație ale UE.
48. Obiectivul propunerii nu poate fi realizat în mod suficient de statele membre prin acțiune individuală, deoarece el constă în promovarea încrederii reciproce; Uniunea Europeană este cea care trebuie să ia măsuri, prin instituirea unui set de standarde comune minime cu aplicare pe întreg teritoriul Uniunii. Acest fapt a fost confirmat de Programul de la Stockholm, în care Consiliul European a invitat Comisia să abordeze chestiunea prezumției de nevinovăție. Propunerea va apropia normele procedurale ale statelor membre privind anumite aspecte ale dreptului la prezumția de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la propriul proces în cadrul procedurilor penale, obiectivul fiind consolidarea încrederii reciproce. Prin urmare, propunerea respectă principiul subsidiarității.

2.3. PRINCIPIUL PROPORȚIONALITĂȚII

49. Propunerea respectă principiul proporționalității deoarece nu depășește nivelul minim necesar pentru realizarea la nivel european a obiectivului declarat și ceea ce este necesar pentru îndeplinirea acestuia. Propunerea se referă doar la anumite aspecte ale prezumției de nevinovăție, care sunt legate mai direct de funcționarea instrumentelor de recunoaștere reciprocă și de cooperare polițienească și judiciară în materie penală. În plus, propunerea se limitează la persoanele fizice. Astfel se respectă abordarea etapizată a intervenției UE în domeniul drepturilor procedurale în materie penală și nevoia unei acțiuni proporționate.

3. IMPLICAȚII BUGETARE

50. Prezenta propunere nu are niciun impact asupra bugetului UE.

Propunere de

DIRECTIVĂ A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI

privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 82 alineatul (2) litera (b),

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

după transmiterea proiectului de act legislativ către parlamentele naționale,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social European²⁹,

având în vedere avizul Comitetului Regiunilor³⁰,

hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară,

întrucât:

- (1) Scopul prezentei directive este acela de a consolida dreptul la un proces echitabil în cadrul procedurilor penale prin stabilirea unor norme minime privind anumite aspecte ale prezumției de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la propriul proces.
- (2) Prin stabilirea unor norme minime privind protecția drepturilor procedurale ale persoanelor suspectate sau acuzate, prezenta directivă ar trebui să consolideze încrederea statelor membre în sistemele de justiție penală ale altor state membre, pentru a facilita astfel recunoașterea reciprocă a hotărârilor în materie penală. Aceste norme comune minime ar trebui, de asemenea, să înlăture obstacolele din calea liberei circulații a cetățenilor pe teritoriul statelor membre.
- (3) Programul de la Stockholm³¹ pune un accent deosebit pe consolidarea drepturilor persoanelor în cadrul procedurilor penale. La punctul 2.4, Consiliul European a invitat Comisia să prezinte propuneri în vederea unei abordări etapizate a consolidării drepturilor persoanelor suspectate și acuzate. Agenda UE privind drepturile procedurale este concepută să funcționeze ca un întreg, iar beneficiile sale se vor manifesta pe deplin numai după punerea în aplicare a tuturor componentelor sale.
- (4) În cuprinsul Programului de la Stockholm, Consiliul European a invitat Comisia să analizeze și alte elemente ale drepturilor procedurale minime ale persoanelor suspectate sau acuzate și să evalueze în ce măsură trebuie abordate și alte probleme, de exemplu prezumția de nevinovăție, în vederea promovării unei mai bune cooperări în domeniu.

²⁹ JO C , , p. .

³⁰ JO C , , p. .

³¹ JO C 115, 4.5.2010, p. 1.

- (5) Au fost deja adoptate trei măsuri: Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului³², Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului³³ și Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului³⁴.
- (6) Prezenta directivă ar trebui să se aplice numai în cadrul procedurilor penale. Procedurile administrative care conduc la aplicarea de sancțiuni, cum ar fi procedurile din domeniul concurenței, din cel comercial, fiscal, al serviciilor financiare și alte anchete derulate de către autoritățile administrative în legătură cu aceste proceduri, precum și procedurile civile nu intră sub incidența acestei directive.
- (7) Prezenta directivă ar trebui să faciliteze aplicarea în practică a dreptului la prezumția de nevinovăție și a tuturor aspectelor diferite ale acestuia, precum și a dreptului de a fi prezent la propriul proces, în vederea protejării dreptului la un proces echitabil.
- (8) Prezenta directivă ar trebui să se aplice persoanelor fizice care sunt suspectate sau acuzate de săvârșirea unei infracțiuni. Aceasta ar trebui să se aplice în orice etapă a procedurilor penale, inclusiv înainte ca persoanele respective să fie informate de către autoritățile competente ale unui stat membru, printr-o notificare oficială sau în alt mod, cu privire la faptul că sunt suspectate sau acuzate de a fi comis o infracțiune, până la încheierea procedurilor respective.
- (9) Prezenta directivă recunoaște nevoile și nivelurile diferite de protecție aferente anumitor aspecte ale dreptului la prezumția de nevinovăție al persoanelor fizice și juridice. Protecția persoanelor fizice este reflectată în bogata jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului. Cu toate acestea, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a recunoscut că drepturile care decurg din prezumția de nevinovăție nu se aplică în același mod pentru persoanele fizice ca pentru cele juridice.
- (10) Având în vedere starea actuală de dezvoltare a legislațiilor naționale și a jurisprudenței la nivel național și la nivelul Curții de Justiție, este prematură legiferarea la nivelul Uniunii a dreptului persoanelor juridice la prezumția de nevinovăție.
- (11) Protecția dreptului persoanelor juridice la prezumția de nevinovăție ar trebui să fie asigurată de măsurile legislative de protecție și de jurisprudența existente, evoluția viitoare a jurisprudenței fiind cea care ar trebui să stea la baza evaluării necesității unei acțiuni la nivelul Uniunii.
- (12) În sensul prezentei directive, „autoritățile de asigurare a respectării legii sau autoritățile judiciare” înseamnă autoritățile publice care, în conformitate cu dreptul național, au competențe în domeniul procedurilor penale.
- (13) Prezumția de nevinovăție este încălcată în cazul în care, fără să se fi dovedit în prealabil vinovăția persoanei acuzate, în conformitate cu legea, o decizie judiciară sau o declarație publică făcută de autoritățile judiciare sau de alte autorități publice prezintă persoanele suspectate sau acuzate ca și cum ar fi fost condamnate.

³² Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (JO L 280, 26.10.2010, p. 1).

³³ Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO L 142, 1.6.2012, p. 1).

³⁴ Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (JO L 294, 6.11.2013, p.1).

- (14) Sarcina probei revine acuzării, iar orice îndoială este în beneficiul acuzatului. Astfel, prezumția de nevinovăție se încalcă atunci când sarcina probei este transferată de la acuzare la apărare, fără a se aduce atingere competențelor pe care le poate avea instanța de stabilire din oficiu a faptelor și fără a aduce atingere independenței autorităților judiciare atunci când evaluează vinovăția persoanei suspectate sau acuzate.
- (15) Cu toate acestea, în unele cazuri, transferarea sarcinii probei către apărare nu ar trebui să fie incompatibilă cu prezumția de nevinovăție, cu condiția garantării anumitor măsuri de protecție: prezumțiile de fapt sau de drept sunt menținute în limite rezonabile, care țin seama de importanța cauzei judecate și pot fi răsturnate, de exemplu prin noi probe privind existența unor circumstanțe atenuante sau a unui caz de forță majoră.
- (16) Dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera reprezintă un aspect important al prezumției de nevinovăție. Atunci când li se solicită să dea o declarație sau să răspundă la întrebări, persoanele suspectate sau acuzate nu ar trebui să fie constrânse să furnizeze probe sau documente sau să comunice informații care să conducă la propria incriminare.
- (17) Orice constrângere întrebuițată pentru a obliga persoana suspectată sau acuzată să furnizeze informații ar trebui să fie limitată. Pentru a stabili dacă constrângerea întrebuițată nu a încălcat aceste drepturi, ar trebui să se țină seama de următorii factori, în lumina tuturor circumstanțelor cauzei: natura și gradul constrângerii întrebuițate pentru a obține probele, ponderea interesului public în anchetă și în pedepsirea infracțiunii respective, existența oricăror garanții procedurale relevante și destinația oricărui material obținut în acest mod. Cu toate acestea, gradul de constrângere exercitat asupra persoanelor suspectate sau acuzate pentru a le obliga să furnizeze informații referitoare la acuzațiile care li se aduc nu ar trebui să anihileze esența însăși a dreptului acestora de a nu se autoincrimina și de a păstra tăcerea, nici măcar din motive de siguranță și ordine publică.
- (18) Dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera nu ar trebui să se extindă la utilizarea în cadrul procedurilor penale a unor materiale care pot fi obținute de la persoana suspectată sau acuzată prin utilizarea unor măsuri de constrângere legală, dar care au o existență independentă de voința persoanelor suspectate sau acuzate, cum ar fi materialele obținute în baza unui mandat, materialele în legătură cu care există o obligație legală de reținere și de prezentare la cerere sau mostrele de respirație, de sânge, de urină și de țesut luate în vederea efectuării testului ADN.
- (19) Dreptul de a păstra tăcerea reprezintă un aspect important al prezumției de nevinovăție. Acesta ar trebui să funcționeze ca măsură de protecție împotriva autoincriminării.
- (20) Dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera și dreptul de a păstra tăcerea ar trebui să se aplice în legătură cu aspectele de fond ale infracțiunii de care este suspectată sau acuzată persoana, și nu în legătură cu aspecte ce țin, de exemplu, de identificarea persoanelor suspectate sau acuzate.
- (21) Dreptul la un proces echitabil este unul dintre principiile de bază ale unei societăți democratice. Dreptul unei persoane acuzate de a fi prezentă la proces se întemeiază pe dreptul menționat și ar trebui să fie garantat pe întregul teritoriu al Uniunii.

- (22) Cu toate acestea, dreptul unei persoane acuzate de a fi prezentă la proces nu este absolut. În anumite condiții, persoana acuzată are posibilitatea de a renunța la acest drept, în mod expres sau tacit, dar neechivoc.
- (23) În anumite condiții clar definite, care să asigure respectarea efectivă a dreptului la un proces echitabil, ar trebui să fie posibil ca un proces având drept finalitate o hotărâre privind vinovăția să aibă loc în lipsa persoanei suspectate sau acuzate.
- (24) Prezenta directivă nu ar trebui să reglementeze formele și metodele, inclusiv cerințele procedurale, la care se recurge pentru a obține rezultatele specificate în legătură cu dreptul de a fi prezent la proces, aspecte care urmează să fie reglementate prin legile naționale ale statelor membre.
- (25) Atunci când se analizează în ce măsură modalitatea de furnizare a informațiilor este suficientă pentru a asigura înștiințarea persoanei cu privire la proces, o atenție specială ar putea fi acordată, dacă este cazul, eforturilor de care dă dovadă persoana respectivă pentru a primi informațiile care îi sunt adresate.
- (26) Principiul eficacității dreptului Uniunii impune instituirea de către statele membre a unor măsuri reparatorii adecvate și eficiente în eventualitatea încălcării unui drept conferit persoanelor prin dreptul Uniunii. O măsură reparatorie eficientă care este disponibilă în cazul încălcării oricăror principii prevăzute în prezenta directivă ar trebui să aibă ca efect, în măsura în care acest lucru este posibil, plasarea persoanelor suspectate sau acuzate în aceeași situație în care s-ar fi aflat dacă încălcarea nu s-ar fi produs.
- (27) Pentru a monitoriza și a evalua eficacitatea prezentei directive, statele membre ar trebui să colecteze date referitoare la exercitarea drepturilor prevăzute în prezenta directivă. Printre datele relevante se numără datele înregistrate de către autoritățile de asigurare a respectării legii și de cele judiciare în ceea ce privește măsura reparatorie la care s-a recurs în situația încălcării oricăruia dintre aspectele legate de dreptul la prezumția de nevinovăție reglementate prin prezenta directivă, precum și a încălcării dreptului de a fi prezent la propriul proces.
- (28) Prezenta directivă susține drepturile și principiile fundamentale recunoscute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv interzicerea torturii și a tratamentelor inumane ori degradante, dreptul la libertate și la siguranță, respectarea vieții private și de familie, dreptul la integritate al persoanei, drepturile copilului, integrarea persoanelor cu handicap, dreptul la o cale de atac eficientă și dreptul la un proces echitabil, prezumția de nevinovăție și drepturile la apărare.
- (29) Întrucât prezenta directivă instituie norme minime, statele membre pot extinde drepturile prevăzute în aceasta pentru a asigura un nivel de protecție mai ridicat. Nivelul de protecție mai ridicat sus-menționat nu ar trebui să constituie un obstacol în calea procesului de recunoaștere reciprocă a deciziilor judiciare, pe care normele minime respective își propun să îl simplifice. Nivelul de protecție nu ar trebui să scadă în niciun moment sub standardele prevăzute de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene sau de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului.
- (30) Întrucât obiectivele prezentei directive, și anume stabilirea unor norme comune minime privind anumite aspecte ale dreptului la prezumția de nevinovăție și ale dreptului de a fi prezent la propriul proces în cadrul procedurilor penale, nu pot fi

realizate în mod suficient de către statele membre acționând individual, însă pot fi realizate la nivelul Uniunii, din motive ce țin de însăși anvergura măsurilor în cauză, Uniunea poate adopta măsuri în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum este prevăzut la articolul 5 din Tratatul privind Uniunea Europeană. În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este prevăzut la articolul respectiv, prezenta directivă nu depășește cadrul necesar pentru îndeplinirea obiectivelor menționate.

- (31) [În conformitate cu articolul 3 din Protocolul nr. 21 privind poziția Regatului Unit și a Irlandei cu privire la spațiul de libertate, securitate și justiție, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, aceste state membre și-au notificat dorința de a participa la adoptarea și aplicarea prezentei directive] SAU [În conformitate cu articolele 1 și 2 ale Protocolului nr. 21 privind poziția Regatului Unit și a Irlandei cu privire la spațiul de libertate, securitate și justiție, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și fără a aduce atingere articolului 4 din protocolul menționat, statele membre respective nu participă la adoptarea prezentei directive, nu au obligații în temeiul acesteia și nu fac obiectul aplicării acesteia]³⁵.
- (32) În conformitate cu articolele 1 și 2 ale Protocolului nr. 22 privind poziția Danemarcei, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Danemarca nu ia parte la adoptarea prezentei directive, nu are obligații în temeiul acesteia și nu face obiectul aplicării acesteia,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

CAPITOLUL 1

Obiect și domeniu de aplicare

Articolul 1 *Obiect*

Prezenta directivă prevede norme minime cu privire la:

- (a) anumite aspecte ale dreptului la prezumția de nevinovăție în cadrul procedurilor penale;
- (b) dreptul de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale.

Articolul 2 *Domeniu de aplicare*

Prezenta directivă se aplică persoanelor fizice suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale până la încheierea definitivă a procedurilor.

³⁵ Textul final al acestui considerent al directivei va depinde de poziția Regatului Unit și a Irlandei, luată în conformitate cu dispozițiile protocolului (nr. 21).

CAPITOLUL 2

Dreptul la prezumția de nevinovăție

Articolul 3 *Prezumția de nevinovăție*

Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate beneficiază de prezumția de nevinovăție până la dovedirea vinovăției conform legii.

Articolul 4 *Referirile publice la vinovăție înainte de condamnare*

Statele membre se asigură că, înainte de pronunțarea unei hotărâri de condamnare definitive, declarațiile publice și deciziile oficiale provenind de la autoritățile publice nu se referă la persoanele suspectate sau acuzate ca și cum acestea ar fi fost condamnate.

Statele membre se asigură că se iau măsuri corespunzătoare în cazul încălcării acestei cerințe.

Articolul 5 *Obligații privind sarcina probei și nivelul probatoriu*

1. Statele membre se asigură că sarcina probei în ceea ce privește stabilirea vinovăției persoanelor suspectate sau acuzate revine acuzării. Această dispoziție nu aduce atingere competențelor de stabilire din oficiu a faptelor pe care le are instanța de judecată.
2. Statele membre se asigură că orice prezumție care transferă sarcina probei către persoanele suspectate sau acuzate este suficient de importantă pentru a justifica încălcarea principiului respectiv și că aceasta poate fi răsturnată.
Pentru răsturnarea prezumției respective este îndeajuns ca apărarea să aducă suficiente probe care să trezească îndoieli rezonabile cu privire la vinovăția persoanei suspectate sau acuzate.
3. Statele membre se asigură că, în cazul în care, în urma evaluării vinovăției persoanei suspectate sau acuzate de către instanța de judecată, rezultă o îndoială justificată cu privire la vinovăția acesteia, persoana în cauză este achitată.

Articolul 6 *Dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera*

1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a nu se autoincrimina și de a nu coopera în cadrul oricărei proceduri penale.
2. Dreptul prevăzut la alineatul (1) nu se aplică utilizării, în cadrul procedurilor penale, a unor materiale care ar putea fi obținute de la persoanele suspectate sau acuzate prin metode de constrângere legală, dar care au o existență independentă de voința persoanelor suspectate sau acuzate.
3. Exercițarea dreptului de a nu se autoincrimina sau a dreptului de a nu coopera nu se utilizează împotriva persoanei suspectate sau acuzate într-o etapă ulterioară a procedurii și nu este utilizată la coroborarea faptelor.

4. Orice probe obținute cu încălcarea prezentului articol nu sunt admisibile, cu excepția cazului în care acestea nu aduc atingere caracterului echitabil în ansamblu al procedurilor.

Articolul 7
Dreptul de a păstra tăcerea

1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a păstra tăcerea în cursul interogatoriului efectuat de către poliție sau de către alte autorități de asigurare a respectării legii sau autorități judiciare, în legătură cu infracțiunea de care sunt suspectate sau acuzate că au săvârșit-o.
2. Statele membre informează cu promptitudine persoanele suspectate sau acuzate cu privire la dreptul pe care îl au de a păstra tăcerea și explică acestora conținutul dreptului respectiv, precum și consecințele pe care le are renunțarea la acesta sau invocarea acestuia.
3. Exercițarea dreptului de a păstra tăcerea nu se utilizează împotriva persoanelor suspectate sau acuzate într-o etapă ulterioară a procedurii și nu este utilizată la coroborarea faptelor.
4. Orice probe obținute cu încălcarea prezentului articol nu sunt admisibile, cu excepția cazului în care utilizarea acestora nu aduce atingere caracterului echitabil în ansamblu al procedurilor.

CAPITOLUL 3

Dreptul de a fi prezent la propriul proces

Articolul 8
Dreptul de a fi prezent la propriul proces

1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a fi prezente la propriul proces.
2. Statele membre pot prevedea posibilitatea ca instanța de judecată să se pronunțe în absența persoanei suspectate sau acuzate, cu condiția ca persoana suspectată sau acuzată să fi fost:
 - (a) în timp util:
 - (i) fie citată să se prezinte personal și, drept urmare, informată cu privire la data și locul procesului sau să fi intrat efectiv, prin alte mijloace, în posesia unor informații oficiale cu privire la locul și data programată a procesului în așa fel încât s-a constatat de o manieră neechivocă faptul că aceasta avea cunoștință de procesul programat;
 - și
 - (ii) informată cu privire la posibilitatea pronunțării unei hotărâri în lipsă;
 - (b) fie să fi avut cunoștință de procesul programat, să fi mandatat un avocat, numit de către persoana în cauză ori de către stat, pentru a o apăra în cadrul procesului respectiv și să fi beneficiat efectiv de apărare din partea avocatului respectiv în cadrul procesului.
3. În cazul neîntrunirii condițiilor prevăzute la alineatul (2), statul membru poate proceda la dispunerea hotărârii avute în vedere la alineatul respectiv dacă, după ce i

s-a comunicat hotărârea și după ce a fost informată în mod expres cu privire la dreptul la o nouă procedură de judecată sau la o cale de atac, la care are dreptul să participe și care permite o nouă stabilire a fondului cauzei, inclusiv examinarea unor probe noi, care pot conduce la răsturnarea deciziei inițiale, persoana:

- (a) declară în mod expres că nu contestă decizia;
- sau
- (b) nu solicită o nouă procedură de judecată sau nu introduce o cale de atac într-un termen rezonabil.

Articolul 9

Dreptul la rejudecarea cauzei

Statele membre se asigură că, în situația în care persoanele suspectate sau acuzate nu au fost prezente la procesul menționat la articolul 8 alineatul (1), iar condițiile prevăzute la articolul 8 alineatele (2) și (3) nu sunt îndeplinite, persoana în cauză are dreptul la un nou proces la care are dreptul de a fi prezentă și care îi va permite o nouă stabilire a fondului cauzei, inclusiv examinarea unor probe noi, fapt care ar putea duce la răsturnarea hotărârii inițiale.

CAPITOLUL 4

Dispoziții generale și finale

Articolul 10

Măsuri reparatorii

1. Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate dispun de măsuri reparatorii eficiente în cazul în care drepturile lor prevăzute în prezenta directivă sunt încălcate.
2. Efectul măsurilor reparatorii este, în măsura în care acest lucru este posibil, acela de a plasa persoana suspectată sau acuzată în aceeași poziție în care s-ar fi aflat dacă nu s-ar fi produs încălcarea, în vederea conservării dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare.

Articolul 11

Colectarea datelor

Până la [...] și, ulterior, la fiecare trei ani, statele membre transmit Comisiei date privind modul în care au fost exercitate drepturile ce decurg din prezenta directivă.

Articolul 12

Clauză de menținere a nivelului de protecție

Nicio dispoziție a prezentei directive nu se interpretează ca limitare sau derogare de la drepturile sau garanțiile procedurale care sunt asigurate în temeiul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau al altor dispoziții relevante ale dreptului internațional sau ale legislației oricărui stat membru și care asigură un nivel mai ridicat de protecție.

Articolul 13
Transpunere

1. Statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la [18 luni de la publicarea prezentei directive]. Comisiei îi sunt comunicate de îndată de către statele membre textele dispozițiilor respective.

La adoptarea de către statele membre, aceste dispoziții vor face trimitere la prezenta directivă sau vor fi însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre sunt cele care stabilesc modul în care se va face această trimitere.

2. Statele membre transmit Comisiei textul principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

Articolul 14
Intrarea în vigoare

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Articolul 15
Destinatari

Prezenta directivă se adresează statelor membre în conformitate cu tratatele.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Parlamentul European
Președintele

Pentru Consiliu
Președintele